

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Варданян Марина Володимирівна – кандидат філологічних наук, помічник ректора Криворізького державного педагогічного університету.

Наукові інтереси: проблеми літературного процесу 1920-50-х рр.

ПАРодІЙНА СТИХІЯ П'ЕСИ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА «МОЛОДА КРОВ»

Наталія ВІННІКОВА (Київ)

У статті досліджуються пародійні риси п'єси Володимира Винниченка "Молода кров". Розглянувши історію дослідження цього питання, подано аналіз пародійності ідейно-тематичного спрямування, сюжету та образної системи твору.

Ключові слова: пародійність, природа пародійної стихії, комізм, іронія, сатира.

In the article the parody lines of play "Young blood" by Volodymyr Vynnychenko are probed. Analysis of parody of ideologic thematic direction, of the plot and imaginative system of the work is given, considering history of research of this question.

Key words: parody, mock disaster nature, humor, irony, satire.

На межі ХІХ – ХХ століть українська література відчувала гостру потребу естетичних переорієнтацій, до якої призвели, з одного боку, відроджувальні національні процеси, а з іншого – тісніші контакти з Європою. Українська драматургія межі століть теж зазнавала змін: закінчувалася діяльність класиків нової української літератури й, зокрема, корифеїв українського театру, розпочиналися нові інтерпретації реальності, а головне – змінювалися критерії та цінності. У такій ситуації В.Винниченко намагався не лише осмислювати й оцінювати дійсність, а ще й прогнозувати хід її розвитку. Його п'єси сприяли модернізації українського театру та виведенню його на європейський простір.

У 1913 р. В.Винниченко написав п'єсу "Молода кров", яку обрано об'єктом дослідження нашої статті. Того ж року цей твір був надрукований у журналі "Дзвін". Уже тогочасна критика визнала п'єсу як таку, де "...автор сміливою рукою розкриває (...) завісу і показує, яка справді безодня лежить у відносинах поміщицького кола і селянського, показує, оскільки здеморалізоване наше селянство, принаймні частина його, тою культурою міста, яка, як найлютіша пошесна хвороба, калічить його душу" [1, с. 284].

Були й недосить схвальні оцінки. Так, Ю.Смолич зазначав, що "Молода кров", як і більшість комедійних творів письменника, відзначається "грубою ідеологічною конструкцією, примітивним натуралізмом та схематичністю персонажів" [5, с. 159]. А М.Євшан назвав п'єсу "драматизовано аферою", темою для гуморески, зовсім не вартою того, щоб її розводили на чотири дії" [3, 2 с. 87].

Деякі літературознавці звертали увагу на присутність пародійності в жанровій структурі "Молодої крові". Так, Ю.Смолич припускає, що п'єса

була задумана “як сатира на мелодрами М.Старицького і М.Кропивницького, що надто ідеалізують наше селянство”. В.Панченко в монографії про В.Винниченка стосовно цього твору зауважує, що драматург, “пародіюючи штампи (зокрема, поширений сюжет про нещасливу любов бідної дівчини до панича)”, сам їх використовує. “Винниченкова латентна критика, – стверджує дослідник, – не означала, що у власній літературній практиці він сам поривав з традицією, навіть тією, яку висміював” [7, с. 247].

Як слушно зауважує С.Михида, у “Молодій крові” В.Винниченко “...пародіює старе літературне замилювання українським селянством (...), ...створюючи (...) непривабливу картину духовної деградації українського суспільства на різних соціальних рівнях. Він виконує головне завдання драматурга, який взявся писати комедії – висміювати, пародіювати і... змінювати свідомість” [5, с. 162].

В.Гуменюк справедливо стверджує, що пародійна стихія в драмі “Молода кров” “...є настільки важливою, що набуває жанрового оформлення” [2, с. 207]. А в книзі “Від модерну до авангарду: жанрово-стильова парадигма української драматургії першої третини ХХ століття” слушно помічено, що в комедії “Молода кров” “...виявляється сатирично-шаржове спрямування, установка на пародіювання літературних кліше як української драми (...), так і жанрових кліше комедії (драми) класицизму й просвітництва, міщанської драми, водевілю” [8, с. 117]. Цілком підтримуємо думку авторів монографії про те, що в розгортанні драматичної дії п’єси “...пародіюються сталі ознаки комедії класицизму й Просвітництва: залежність розв’язки від суб’єктивного рішення” [8, с. 117].

Та, незважаючи на майже унісонне відзначення літературознавцями вагомої ролі пародійних елементів у творі, критика залишає поза увагою деталізоване розкриття суті пародіювання у п’єсі “Молода кров”. Саме цим і зумовлене обрання нами теми дослідження, у якому спробуємо проаналізувати природу пародійної стихії п’єси “Молода кров” В.Винниченка.

Завдяки ефективному використанню прикметного для Винниченкової творчості принципу “театр в театрі” митцеві в п’єсі “Молода кров” вдається досягти влучного комізму, що часом переходить в гостру сатиру. Цілком підтримуємо погляд В.Гуменюка про те, що цей принцип драматург у “Молодій крові” використав “...у пародійному ключі” [2, с. 206].

Свого часу в українській реалістичній літературі загалом і в драматургії зокрема поширення набув сюжет нещасливого кохання представників різних суспільних верств, зокрема молодого панича й простої селянки. Як завжди, він мав трагічний фінал: М.Кропивницький “Доки сонце зійде, роса очі виїсть”, “Дай серцю волю – заведе в неволю”, М.Старицький “Не судилось”, І.Карпенко-Карий “Суєта” та ін. Подібні сюжети добре відомі ще з народнописенної творчості.

У “Молодій крові” за допомогою прийому “театр у театрі” драматург не просто самобутньо трактує поширений сюжет про нещасливе кохання бідної дівчини та панича, а подає витончену пародію на його шаблонне використання в українській мелодрамі. Романтична піднесеність, сльозливе народницьке замилювання не духом, а зовнішнім забарвленням сільських звичаїв та обрядів стали предметом висміювання та пародіювання. Отже, в основі драматичної дії аналізованої п’єси – пародіювання типового сюжету зваблення паном селянки.

У центрі п’єси – панич Антось Морочинський, закоханий у служницю – не бідну селянку Ївгу. Він, окрилений мріями про учителювання, хоче вступити в шлюб з Ївгою. Але мати Антося – багата поміщиця-вдова – проти весілля. Молодий панич залучає на допомогу свого дядька Макара Макаровича, старого вченого, який намагається з наукового погляду довести, що зіпсовану дворянську кров Антося слід оздоровити “молодою кров’ю” служниці. Боротьба триває протягом трьох актів. Паничу навіть доводиться використати забобонність своєї матері. Згодом Морочинська дає згоду на весілля. Батько ж Ївги Клим мав теж свій план – видати свою доньку заміж за багатого пана. Проте на третій день весілля давній коханець Ївги Панас через недостатню плату нареченої розказує всю правду Антося про зрадницьку натуру Ївги – шлюб зазнає краху.

У п’єсі показано представників різних соціальних груп і поколінь на рубежі епох. Тут змальовано поміщицьку родину Морочинських. Поміщиця-удова Лена Морочинська панічно боїться шлюбу сина з мужичкою, бо її панське честолюбство не допускає щастя сина з мужичкою: *“...хоч ріжете мене живою, а того не буде. Помру я, тоді хоч усі побратайтеся з мужичкою. А я – дворянка і за стіл з мужичкою не сяду”* [1, с. 55], проте додає: *“...Коли б хоч проста бідна мужича сім’я, а то ці багатії, я не виношу їх. А ще й Клим, там просто така п’явка, такий навук...”* [1, с. 79]. Поміщиці з такими поглядами ще не було в українській літературі.

Морочинська крізь пальці дивиться на розваги свого сина із сільськими дівчатами. У п’єсі неодноразово згадується Килина, яку свого часу звів і покинув Антось: *“Та хто йому боронить? Хіба я йому слово сказала, як він з Килинкою водився?”* [1, с. 69]. Морочинська – набожна та забобонна: вона *“злякано хреститься”* [1, с. 50] та постійно вигукує: *“...хай хранить Господь милосердний...”* [1, с. 49]; *“Ох, Боже мій!”* [1, с. 49], *“...хай Бог боронить!”* [1, с. 50]; *“...хай простить мене Бог...”* [1, с. 75]. Саме під впливом спланованого Антосем “ворожіння” баби Саламахи вона дає згоду на “нерівний” шлюб.

Син Морочинської Антось – це пародія на безхарактерного, безвольного молодого панича, такого, наприклад, як Борис Воронов. Антось – ледачий, на що вказує його дядько Макар Макарович: *“А ти все лайдачии? На службу не хочеш? Для чого ж університетські лавки*

протирав?” [1, с. 54], *“Ні до хазяйства, ні до служби в його нема охоти...”* [1, с. 71]. Це благодушний молодик, що доходить до екзальтованості у своєму захопленні поезією сільського побуту, добродійностями простолюду. Він мало не з хлестаковською піднесеністю говорить про своє майбутнє подружнє життя: *“Ех, Їсю, переїдемо в город, зараз тобі учителів, книжок. (...) А потім здаси екзамен, построїмо в нашому селі чудесну школу, ти за вчительку, я за вчителя”* [1, с. 46].

Антось, на відміну від Ївги, насправді закоханий у неї і не зважає на різницю їхніх соціальних статусів – він твердо вирішив зробити все можливе для одруження: *“...Я согласен покликати до матері бабу Саламаху. Хай поворожить. (...) може, хоч Саламаха її налякає”* [1, с. 64]. Проте поряд із цим Антось відверто визнає свої колишні провини (стосунки з Килиною): *“Винен, правда, не криюсь. Ну, а тепер хочу загладити свою вину”* [1, с. 46].

Панич не цурається селян. Тому й сільські парубки оцінюють його так: *“Панич – хороший чоловік, тут що не кажи. І простого народу не цурається, допомогти коли, так перший чоловік. З хлопцями співати ходить... (...) Биться з таким чоловіком – гріх просто...”* [1, с. 59], *“Хороший чоловік, видно”* [1, с. 58]. Антось полюбляє ходити в українській “мужицькій” одежі, розмовляти українською “простонародною” мовою, бувати вечорами серед селянської молоді. Позитивними виступають його роздуми про подальше майбутнє: *“...спродаю землю, а на ті гроші настрою шкіл, та й будемо учить дітей. Та не тільки дітей, а й усяких, і старих”* [1, с. 57]. Здається, що панич і справді прагне зробити добре діло, не беручи до уваги соціальний статус людей. Проте в цьому сюжетному пасажі Антось у своєму, здавалося б, благородному бажанні пародіює образ студента-агронома Горнова (*“Доки сонце зійде, роса очі виїсть”*) – ліберального інтелегента зі своїми обмеженими культурницькими ідеями та планами, які, зрозуміло, не можуть розв’язати назрілих проблем дійсності.

Ще один член родини Морочинських – Макар Макарович, брат поміщиці, через якого В.Винниченко гостро та влучно висміює національне “народництво” та “культурництво”, розпочате ще в оповіданні “Антрепреньор Гаркун Задунайський” (1903). Макар Макарович підтримує свого племінника Антося: *“...я люблю Антося і бажаю йому всього доброго”* [1, с. 71]. Проте ця підтримка має пояснення: Макар Макарович прагне урятувати свій рід, освіживши “стару” дворянську кров “молодою” селянською: *“От іменно через те, що дворянська кров, то й треба її змішати з чистою, молодю кров’ю...”* [1, с. 68]. І саме після цих слів назва твору, його ідея набувають іронічно чіткої визначеності. Брат ставить Морочинській риторичне запитання: *“Що краще: чи дегенератка-інститутка “благородної” дворянської крові, чи здорова духом і тілом дівчина з народу?”* [1, с. 55].

Проте “благородне” бажання Макара Макаровича відтіняється його любов’ю-ненавистю до “сільської ідилії”. Вона, за уявленням брата Морочинської, виявляється у народних обрядах, піснях, традиціях: “...я люблю (...) Народні обряди... (...) Каравай там, гілля, чи як то у них називається? Потім співають. (...) От це буде дійсна сільська ідилія!” [1, с. 79]. Проте насправді у творі у виразно шаржованому ключі подано хворобливе несприйняття Макаром Макаровичем складових “сільської ідилії” – роїв мух: “Брудно... Мухи скрізь... І некультурні люди” [1, с. 55], “сільської” їжі: “А на обід, розуміється, борщ і свинина. Як з’їси, так і замреш, як... мумія, год на сто” [1, с. 55], крику півня: “Він (півень. – В.Н.) мені витягнув усі нерви своїм криком” [1, с. 69], гарчання собаки: “Здоровенна собарлюга вистрибує на тебе, трохи не хапа за гарло, рявка, як з гармати... (...) Для якого чорта (...) тобі собаки? (...) ...тільки родичів одганяти і нерви їм псусувати” [1, с. 76]. Зрештою, він зізнається: “...я не можу виносити ваших варварських ідилій, цих півнів, мух, гавкоту собак, хрюкання свиней, ваших криків. Я від вашої сільської “тишини” скоро збожеволю” [1, с. 69].

Макар Макарович повсякчас поривається в місто, у спокійну тишу свого кабінету. Його не те, що не цікавить, його дратує реальна дійсність. А тому він нездатен розгледіти справжню суть Ївги, його оцінка визначається виключно враженням від зовнішності дівчини: “...з таким лицем, як у неї, не може бути погана душа” [1, с. 71]. Найголовніше для нього – втілити свою теорію “молодої крові” в життя. І всім, хто не підтримує його “прогресивної” теорії, і зокрема Морочинській, докоряє: “...старовина з тебе так і випирає з усіх боків” [1, с. 56], адже “варвар боїться змішати свою кров, а люди двадцятого віку повинні знати, що цей страх – погубитель для них” [1, с. 69].

Типаж “дядюшки-визволителя”, добре відомий з комедії Просвітництва, набуває пародійного характеру: Макар Макарович виголошує адорації науці й сучасним поглядам на оздоровлення суспільства, разом із тим готовий утекти від “сільської ідилії” через крик півня. Пародійна спрямованість персонажа дається взнаки у викритті злочинності його так званої “доброчинності”.

Степан Макарович – ще один брат Морочинської – постає у творі зарозумілим паном, здатним вилятися: “Мужичва подла” [1, с. 56], але водночас він єдиний персонаж, котрий сприяє утвердженню високих норм поведінки панів та селян і здатен реально оцінити поведінку племінника. Він переконаний у тому, що треба діяти й жити лише по совісті та закону: “Розпушта нас губить! (...) Ні закон, ні совість, ніщо нас не здержує. Дисципліни, порядку у нас немає. (...) Ми самі даємо приклад беззаконія, безпорядку, а хочемо, щоб був закон і порядок. (...) Буде! Або закон, або нічого” [1, 7 с. 0]. Тому Степан Макарович докоряє Климові у вихованні

доньки: *“А ти нащо так свою дочку виховав, що вона заводить всякі штуки з паничами?”* [1, с. 51].

Найактивнішою дійовою особою п'єси є Ївга, дочка заможного й нечистого на руку селянина Кліма. Вона, як і батько, діючи хитро та підступно, хоче стати панночкою. Насправді недалеко дівчина – недаремно Панас сміється з окресленої Антосем перспективи після весілля зробити Ївгу вчителькою: *“От так учителька буде, ге-ге-ге, Їсько, а чого вчитемеш, га?”* [1, с. 57] – вона кмітлива в досягненні своєї підступної мети закохати в себе панича й одружити його на собі. Дівчина ставить ціль, і попри все, намагається досягнути її.

Образ Ївги – пародія на персонажі п'єс М.Кропивницького (Оксана Завада) та М.Старицького (Катря Дзвонарівна). Будучи неписьменною, Ївга, на відміну від її попередниць, у духовному та моральному планах стоїть нижче панича. Перед Антосем дівчина настільки майстерно грає роль бідної наймички, що той і не здогадується про істинну егоїстичну сутність її намірів. Ївга не гребує будь-якими засобами для досягнення своєї мети: дівчина нагадує Антосеві історію з Килиною: *“Я не можу бути у вас... З мене все село сміється. Проходу нема”* [1, с. 46], користується послугами ворожки: *“Я послала Явдошку по бабу Саламаху”* [1, с. 64], майстерно грає соромливі погляди та сльози з риданнями аж до наміру покинути службу в Морочинській: *“Простіть, пані. Тато велять додому йти. (...) Там за мене поки що Пріська буде”* [1, с. 56], а також підкупляє наймита Панаса (колишнього свого коханця), аби вив собакою в куцах і вселяв моторошні передчуття в серце лякливої пані.

Відразу після весілля Ївга *“скоро в панів перебралася”* [1, с. 85] і показала свою справжню натуру: вона дозволяє собі грубість у ставленні до соціально нижчого за неї: *“Я тепер законна жона свого мужа, мурляко. А мій муж – то твій пан. А ти – мій слуга”* [1, с. 84]. Із Антосем вона говорить гордо: *“Я тобі не наймичка! Закон брав зо мною”* [1, с. 86], та ще й ображає чоловіка: *“Гадюкою сичить на мене, що вчителькою йому не хочу бути. Не бачила щастя! Я в батька лучче жила, як твої вчительки. Для того за тебе такого пішла, щоб в злиднях жити?”* [1, с. 86], або ж: *“А ти, якби був порадошний муж, оборонив би мене... (...) Якесь мурло, хамло приходить сюди й кидає на мене болотом. Що я, полюбовниця твоя якась, чи що?”* [1, с. 85]. Навіть Панас визнає: *“Жаль мені (...) Антося, що порадошний чоловік та з такою стервою собі світ зав'язав”* [1, с. 85].

На відміну від своєї попередниць, Ївга зображена підступною та брехливою. Підмовивши свого колишнього коханця Панаса взяти участь в афері й допомогти їй вийти заміж за Антося, вона не хоче віддавати йому відпрацьовані гроші, на що Панас їй різко відповідає: *“Сама ти крутиши, стерво! (...) Хто казав, що двісті рублів до весілля і двісті по весіллі? (...) От візьму та докажу твоєму розумнику, яка ти чесна, і будеш знать. Кривиться! Не кривилась, як бігала до мене в стайню. Двісті рублів давай!”*

(...) *Не согласен*” [1, с. 58]. Але Ївга не боїться, навпаки, вона ще й погрожує Панасові: *“Не согласен, не треба. (...) То йди (...) Тільки знай, що завтра ж з економії полетиш. Чи повірять він тобі, а полетить – полетиш... (...) Дурний ти, і дурний піп тебе хрестив*” [1, с. 58]. До речі, не лише один Панас постає продажним серед простих людей. Тут і Явдошка докоряє Антосю за несвоєчасну плату за виконану нею послугу: *“А ви обіщали хустку й сережки, та все не приносите!”* [1, с. 61]. Через ці образи пародіюються чесні, працьовиті сільські хлопці та дівчата, які були зображені в п’єсах М.Кропивницького, М.Старицького та ін.

Аби ще більше підкреслити предмет пародіювання, В.Винниченко навіть укладає в уста Ївги запитання: *“Ой Боже мій, що ж вони зо мною роблять?! За що ж вони з мене знущаються?!”* [1, с. 88], подібне до того, яке ставить Катря Дзвонарівна з драми М.Старицького: *“За що знущастесь? Що я вам учинила? Кого я занастила?”*.

Ницу натуру Ївги можна виправдати лише одним – виховувалася дівчина та й живе атмосфері, де все тримається на фальші, підлабузництві, брехні, цинізмі та доносах. І сам батько Ївги Клим сприяє розігруванню любовних сцен дочкою: *“А коли по закону, так і панич тобі рівний. Закон всіх рівняє. Зв’яжи законом, і не розрубати сокирою”* [1, с. 60], адже *“Щастя – як птиця, випустиш – не піймаєш. Лови його в десять рук”* [1, с. 59], – говорить Клим. Чи не найповніше розкривається егоїстична натура Кліма в характеристиці Морочинської: *“...Клим (...) така п’явка, такий навук...”* [1, с. 79]. Не зупиняє Кліма й викриття його задуму – він ще й погрожує своїм новим родичам: *“Знаєш, що по закону за такі слова?”* [1, с. 88], *“Пожалуйте в суд, по закону, а не так”* [1, с. 88], та вимагає в Морочинських гроші: *“Коли хочете, щоб ми пішли, пожалуйте на стіл десять тисяч карбованців!”* [1, с. 88]. Образ Кліма перегукується з персонажем М.Кропивницького Гордієм Поваренком – пристосуванцем та перевертнем, морально зіпсованим умовами капіталістичного міста, який будь-що прагне досягти жалюгідної мети: мати власну шевську майстерню. А Клим – будь-що видати свою доньку заміж за панича.

Натомість рідний брат Кліма Микита одразу в ремарках твору, які, окрім “означуваності”, мають ілюстративно-характеротворче значення, постає *“добродушним на вигляд”* [1, с. 48], який і справді хоче встановити справедливість, бо, як сам зізнається: *“За правду я в огонь і в... куди вгодно піду”* [1, с. 48]. Спочатку він викриває рідного брата Кліма (*“Так как же ты смів забрать землю у рідного брата?”* [1, с. 48–49]), пізніше – його егоїстичну сутність, одруження Ївги з паничем. Микита робить спробу розкрити очі й панам: *“Паничу, золоте серце, не довіряйтесь цьому гаду, он хоче вас обманить. Он свою дочку, мою, звинить, племінницю, хоче за вас заміж віддати”* [1, с. 73].

П’єса написана різними мовами, що, на думку автора, очевидно, повинно було точно відтворити наявний тоді стан щодо мови. У творі багато

лайливих та просторічних слів, що надає комізму п'єсі, а іноді й сатиричного її звучання. Так, Ївга дозволяє собі висловлення: *“Пішов к чорту!”* [1, с. 68], *“Дурак! Пошов вон! Свиня! (...) Мерзалець!”* [1, с. 84], Панас теж не відстає: *“...хай воно сказиться”* [1, с. 49], *“От дурна стара, хай тобі западеться!”* [1, с. 50]; Семен: *“сукин кот”* [1, с. 59]. Мова персонажів рясніє влучними прислів'ями, приказками, фразеологізмами: *“Високо несешся, а низько сядеш”* [1, с. 48], *“На щедру землю щедрі й дощі падають”* [1, с. 65], *“В кого (...) люлька й табачок, тому й празничок”* [1, с. 66], *“Язиком мели, що хоч, а рукам волі не давати. Бо я теж махну так, що й юшкою умієшся тут”* [1, с. 67], *“В кого думка швидка, в того й ноги швидко ходять”* [1, с. 65]; *“Оттуди к лихій годині!”* [1, с. 68].

Як бачимо, В.Винниченко в п'єсі не створив жодного позитивного персонажа. У творі він викриває нікчемність та жорстокість не лише панського, а й селянського “болота”, всіх його учасників. Драматург фактично спародіював персонажів, які побутували в народницькій літературі: надміру любляча та чванлива мати-поміщиця (Морочинська), розпусний і м'якотілий панич (Антось), приваблива покоївка-наречена (Ївга), справедливий ветеран-вояка (Микита). А також за допомогою пародійних засобів та прийомів, у такій собі пародії на любовну драму, спробував розв'язати наявня суспільно-політичні проблеми розробкою та втілення морально-етичної тематики.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Винниченко В.К. Вибрані п'єси: У 2 т. / Вступ. ст. М.Г.Жулинський. – К.: Мистецтво, 2008. – Т.2. – 288 с.
2. Гуменюк В.І. Сила краси: Проблеми поетики драматургії Володимира Винниченка. – Сімферополь, 2001. – 338 с.
3. Євшан М.Й. Критика. Літературознавство. Естетика / Упоряд., передм., прим. Н.М. Шумило. – К.: Основи, 1998. – 658 с.
4. Макарова Т.М. Духовність як ознака панства й селянства у п'єсі В. Винниченка “Молода кров” // Наукові записки. – Вип. 61. – Серія: Філологічні науки (літературознавство). – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2005. – С. 181-186.
5. Михида С.П. Слідами його експериментів: Змістові доміанти та поетика конфлікту в драматургії Володимира Винниченка. – Кіровоград: Центрально-Українське видавництво, 2002. – 192 с.
6. Мороз Л.З. “Сто рівноцінних правд”. Парадокси драматургії. – К.: Ін-т літ-ри НАН, 1994. – 206 с.
7. Панченко В.Є. Будинок з химерами. – Кіровоград: Народне слово, 1998. – 272 с.
8. Свєрбілова Т.Г., Малютіна Н.П., Скорина Л.В. Від модерну до авангарду: жанрово-стильова парадигма української драматургії першої третини ХХ століття / Інститут літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України. – Черкаси, 2009. – 598 с.
9. Тхорук Р.Л. Комедії Володимира Винниченка // Актуальні проблеми сучасної філології. Літературознавство. – 2002. – Вип. XII. – Рівне: РГДУ. – С. 58-72.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Віннікова Наталія Миколаївна – кандидат філологічних наук, завідувач науково-методичного центру досліджень, наукових проектів та програм Київського університету імені Бориса Грінченка.

Наукові інтереси: українська літературна пародія.

**РОДИННО-ІНТИМНИЙ КОНФЛІКТ У П'ЕСАХ
В. ВИННИЧЕНКА «НАД»
ТА І. КОВАЛЬ «ПОГАНСЬКІ СВЯТІ»**

Тетяна ВІРЧЕНКО (Кривий Ріг)

У статті охарактеризовані особливості родинно-інтимного конфлікту в двох типах родини – проблемній та конфліктній. З'ясований основний прояв відсутності спільних родинних цінностей – існування особистісних «Я», замість сімейного «Ми».

Ключові слова: родинно-інтимний конфлікт, художній конфлікт, тип родини.

The article described features of domestic intimate conflict in the two types of family – problems and conflict. Agreed common manifestation of lack of family values – the existence of personal «I» instead of the family «We».

Keywords: domestic conflict intimate, artistic conflict, family type

Драматургія Володимира Винниченка – вдячний матеріал для дослідження художнього конфлікту. Це беззаперечно довів С. Михида у праці «Слідами його експериментів: Змістові доміанти та поетика конфлікту в драматургії Володимира Винниченка»: «молодий письменник виявив здатність не тільки винайти життєвий конфлікт (а винайдення конфлікту – це творча проблема, вирішення якої є однією з характеристик художнього мислення письменника), а й художньо його реалізувати. Мова йде про поетику конфлікту, тобто про уміння письменника втілити його у художню плоть» [7, с. 24].

Характеристику конфліктів у драматургічній спадщині письменника бачимо і в інших окремих дослідженнях літературознавців. Так, Ю. Смолич уважає, що «Драматичні колізії Винниченкових п'єс <...> завжди сперті не на співдіяння соціальних, класових сил, а на внутрішнє переживання, на власний світ героя чи героїні, рідше на їх обох, а ще частіше – на наперед побудовану, від соціального оточення абстраговану, раціоналістично-ідеалістичну схему людських взаємин» [8, 122]. М. Зубрицька констатує: «особливого драматизму набуває конфлікт між обов'язками перед своїм «Я» і обов'язками перед іншими, коли егоїзм естетичного позбувається здатності самопожертвування задля інших і виявляє у пошуку вічної краси моральну сліпоту та холодну безпристрасність» [3, с. 71].

П'єсу «Над» винниченкознавці не балували власними оцінками, пояснюючи це «композиційною розхристаністю та ідейною невикінченістю» [8, с. 131].